

ΟΜΙΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

ΘΕΩΡΙΑ:

1. ΠΕΙΘΩ (ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ)
2. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΛΟΓΟ
3. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΛΟΓΟ
4. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΛΟΓΟ
5. ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ
6. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΥΞΗΣ ΠΑΤΡΑΓΡΑΦΟΥ
7. ΠΡΟΘΕΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
8. ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ
9. ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ
10. ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
11. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ
12. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ:

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
2. ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ
3. ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ
4. ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑΣ
5. ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ – ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
6. ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ
7. ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ – ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ

**4^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Είναι η βία, η «μεταδοτική ασθένεια» της εποχής;

Η βία ορίζεται ως ένας τρόπος φυσικής επίθεσης με πρόθεση τον τραυματισμό ενός άλλου προσώπου ή την καταστροφή της περιουσίας του άλλου. Η βία συνήθως δεν μπορεί να προληφθεί ή να προβλεφθεί από τα άτομα που επηρεάζει. Οι αιτίες που οδηγούν στη βία μπορεί να σχετίζονται με το κοινωνικό επίπεδο, τα προσωπικά χαρακτηριστικά ή να προκαλείται και από θεσμικούς παράγοντες.

Πολύ συχνή είναι τα τελευταία χρόνια, επίσης, η εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών εντός του οικογενειακού πλαισίου. Ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται η κακομεταχείριση ενός μέλους της οικογένειας από ένα άλλο με σκοπό να κερδίσει εξουσία και έλεγχο. Η βία μπορεί να έχει πολλές διαφορετικές μορφές όπως φυσική

κακομεταχείριση, συναισθηματική κακομεταχείριση (χλευασμός, απειλές κλπ.), σεξουαλική εκμετάλλευση και παραμέληση (ελλιπής διατροφή, πλημμελής ιατρική φροντίδα κλπ.). Η ενδοοικογενειακή βία επηρεάζει κάθε μέλος μιας οικογένειας και όχι μόνο το θύμα. Η βία φέρνει βία και σε μεγάλο ποσοστό άτομα που έχουν γίνει δέκτες ενδοοικογενειακής βίας έχουν αυξημένο κίνδυνο να αναπτύξουν τα ίδια βίαιη συμπεριφορά στο μέλλον. Παιδιά που μεγαλώνουν σε βίαια οικογενειακά περιβάλλοντα έχουν αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης δια βίου συναισθηματικών, συμπεριφορικών και σωματικών προβλημάτων. Κατάθλιψη, ανησυχία, βία και ρατσισμός, απόπειρες αυτοκτονίας, χρήση ουσιών, φυγή από το σπίτι, σχολική διαρροή και απουσίες είναι φαινόμενα που σχετίζονται με τη βία στο οικογενειακό περιβάλλον.

Επίσης, στις μέρες μας οι έφηβοι ξοδεύουν σημαντικό ποσοστό από τον ελεύθερό τους χρόνο παρακολουθώντας προγράμματα στην TV και ταινίες που απεικονίζουν τη βία. Λίγες δεκαετίες πριν, οι νέοι δεν εξετίθεντο παρατεταμένα και για πολλές ώρες σε σκηνές βίας μέσω της παρακολούθησης ειδησεογραφικών τηλεοπτικών προγραμμάτων ή ταινιών. Αλλά, η κοινωνία έχει αλλάξει και πλέον τώρα η βία βρίσκεται παντού. Τώρα πια, οι επιπτώσεις μιας τέτοιας έκθεσης είναι προφανείς και πρόσφατες έρευνες δείχνουν νευρολογική προσαρμογή και απευαισθητοποίηση που οδηγεί στην εχθρικότητα και τη βία στην πραγματική ζωή. Οι έφηβοι δαπανούν σημαντικό χρόνο παρακολουθώντας βίαια τηλεοπτικά προγράμματα, ταινίες και παίζοντας βιντεοπαιχνίδια με βίαιο περιεχόμενο. Μια πρόσφατη νευρολογική εκτίμηση της εγκεφαλικής λειτουργίας των εφήβων έδειξε συσχέτιση ανάμεσα στην έκθεση στη μιντιακή βία και τη μειωμένη εγκεφαλική ενεργοποίηση ως απάντηση στις αυξημένες εικόνες και σκηνές βίας. Ουσιαστικά, η επαναλαμβανόμενη έκθεση στη μιντιακή βία αμβλύνει τη συναισθηματική απαντητικότητα στη βία και μειώνει τη σύνδεση της επιθετικότητας με τις συνέπειες οδηγώντας σε πιο επιθετικές στάσεις και συμπεριφορές με το χρόνο.

Τέλος, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο σημερινός άνθρωπος σε παγκόσμιο επίπεδο είναι μια ιδιότυπη μορφή βίας, ο κοινωνικός ρατσισμός. Ο κοινωνικός ρατσισμός δεν εμφανίζεται μόνο σε στενά τοπικά πλαίσια αλλά χαρακτηρίζει τις ανθρώπινες κοινωνίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Θύματα ρατσισμού παγκοσμίως γίνονται οι γυναίκες, οι νέγροι, άνθρωποι άλλων φυλών, άτομα μειονεκτούντα με πνευματικές, ψυχικές ή σωματικές αναπηρίες. Ο ρατσισμός έρχεται να ενισχύσει το γενικότερο κλίμα των αντιθέσεων και των συγκρούσεων που κυριαρχεί στις ανθρώπινες σχέσεις. Απειλεί την κοινωνική συνοχή και την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας, πλήττεται η αξία του ανθρώπου και δυναμιτίζεται ο πολιτισμός με το ξέσπασμα συγκρούσεων και την εκδήλωση βίαιων ταραχών.

Αναμφίβολα, τα αίτια της βίας είναι πολυποικίλα και πολλαπλές οι μορφές έκφρασής της. Όσο το πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο πολλών ανθρώπων θα εξακολουθεί να παραμένει χαμηλό, η πνευματική ρηχότητα θα εμποδίζει τον άνθρωπο να προσεγγίσει ηθικά και συναισθηματικά τους συνανθρώπους του μέσα από τις αρχές του αλτρουισμού και του ανθρωπισμού.

Διασκευή από διαδικτυακό άρθρο της ψυχολόγου Ελίνας Τσιούλη

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Οδηγίες αντιμετώπισης του εκφοβισμού για τους γονείς

Στους γονείς θυτών ή θυμάτων, προτείνεται να:

- Παίρνουν στα σοβαρά αναφορές του παιδιού τους ή και του σχολείου για θέματα βίας.
- Αποφεύγουν να ρίξουν την ευθύνη για τον εκφοβισμό στα θύματα.
- Αποφεύγουν να ενθαρρύνουν την αντίδραση στη βία με βία («χτύπα αν σε χτυπήσουν» ή κοροϊδέψουν»).
- Κρατάνε γραπτό αρχείο των αναφορών των παιδιών, να ενημερώνουν άμεσα το σχολείο και να ζητούν να εφαρμοστεί η πολιτική του σχολείου στο θέμα.
- Αποφεύγουν να έρθουν σε επαφή με τους γονείς των θυτών ή και τους ίδιους τους θύτες.
- Δείχνουν υπομονή καθώς ούτε η επιθετική συμπεριφορά των θυτών, ούτε η παθητική συμπεριφορά των θυμάτων αλλάζουν εύκολα.
- Ενθαρρύνουν το παιδί τους να ανακαλύψει τα ιδιαίτερα ταλέντα και ικανότητές του, ενισχύοντας έτσι την αυτοεκτίμησή του.
- Ενθαρρύνουν το παιδί-θύμα να δημιουργήσει νέες φιλίες.
- Διδάσκουν το παιδί-θύτη με το παράδειγμά τους.
- Ελέγχουν το θυμό τους χωρίς να επιβάλουν σωματικές τιμωρίες.
- Δείχνουν ότι νοιάζονται για τα προβλήματα των παιδιών και να προσπαθούν να βρουν λύσεις μαζί.
- Αναζητούν τη βοήθεια ειδικών αν το πρόβλημα επιμένει ή χειροτερεύει.

Από διπλωματική εργασία Χρυσούλας Πασχάλη

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΑΚΟΜΑ ΑΝΑΤΕΛΛΩ

ΜΑΓΙΑ ΑΓΓΕΛΟΥ

Η ηρωίδα έζησε τραυματικά παιδικά χρόνια, έγινε μητέρα στα 16 και αγωνίστηκε για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διέπρεψε σε ό,τι καταπίσθηκε επαγγελματικά. Ήταν η πρώτη Αφροαμερικανή στις ΗΠΑ που έγραψε σενάριο και σκηνοθέτησε ταινία. Βραβεύτηκε με τρία Γκράμι, ενώ το 1982 ανέλαβε πανεπιστημιακή έδρα.

Μπορείτε να με γράψετε στην ιστορία

Με τα πικρά, στρεβλά σας ψέματα

Μπορείτε να με σύρετε στην ίδια τη βρωμιά

Αλλά ακόμα, σαν τη σκόνη, θ' ανεβαίνω ψηλά.

[...]

Ακριβώς όπως τα φεγγάρια και όπως οι ήλιοι

Με τη βεβαιότητα της παλίρροιας

Ακριβώς όπως οι ελπίδες που πηγάζουν από ψηλά

Ακόμα θ' ανατέλλω.

Θέλατε να με δείτε να σπάω;

Καλυμμένο κεφάλι και χαμηλωμένα μάτια;

Ωμους που πέφτουν κάτω σαν δάκρυα

Αδύναμη από τις οργισμένες μου κραυγές;

[...]

Μπορείτε να με πυροβολήσετε με τις λέξεις σας

Μπορείτε να με σφάζετε με τη ματιά σας

Μπορείτε να με δολοφονήσετε με το μίσος σας

Αλλά ακόμα, σαν αέρας, θα ανεβαίνω ψηλά.

[...]

Αφήνοντας πίσω νύχτες φόβου και τρόμου

Ανατέλλω

Σε ένα ηλιοβασίλεμα που είναι θαυμαστά ξάστερο

Ανατέλλω

Κουβαλώντας τα χαρίσματα που οι πρόγονοι μού κληροδότησαν

Είμαι το όνειρο και η ελπίδα του σκλάβου.

Ανατέλλω

Ανατέλλω

Ανατέλλω

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά τις επιπτώσεις που έχει η βία σε όλες τις μορφές της, όπως παρουσιάζονται στο **Κείμενο 1** (60-70 λέξεις).

(Μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β

B.1. Με βάση τα **Κείμενα 1 και 2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

Κείμενο 1

α. Η βία που εκδηλώνεται μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον επηρεάζει μόνο το θύμα και όχι τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

β. Σύμφωνα με επιστημονικά δεδομένα οι εικόνες βίας από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης μειώνουν τις συναισθηματικές αντιδράσεις στη βία και οδηγούν στην όξυνση της επιθετικότητας μακροπρόθεσμα.

γ. Ο ρατσισμός που στοχοποιεί συγκεκριμένες ομάδες διεθνώς βάζει σε κίνδυνο τη συνεκτικότητα της κοινωνίας και ζημιώνει την αξία του ανθρώπου και τον πολιτισμό με την πρόκληση αναταραχών.

Κείμενο 2

δ. Σύμφωνα με τους ειδικούς η βασική ευθύνη για τον εκφοβισμό πρέπει να επιρρίπτεται από τους γονείς στα θύματα –παιδιά.

ε. Το παράδειγμα του γονέα δεν μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά του παιδιού –θύτη.

(Μονάδες 10)

B2.α. Πόσο βέβαιη δείχνει η συγγραφέας του **κειμένου 1** για αυτά που υποστηρίζει στην 3^η παράγραφο (« Επίσης, στις μέρες μας οι έφηβοι ξοδεύουν... συμπεριφορές με το χρόνο») (μονάδες 2); Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε **ένα (1)** μέσο πειθούς που αξιοποιεί (μονάδες 3) και σε **δύο (2)** γλωσσικές επιλογές (μονάδες 4). Να παρουσιάσετε από **ένα** παράδειγμα μέσα από το κείμενο για κάθε ένα από τα παραπάνω.

(Μονάδες 9)

B2.β Να επισημάνετε **τρία (3)** χαρακτηριστικά/γλωσσικές επιλογές του επιστημονικού λόγου στο **Κείμενο 1** και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

(Μονάδες 6)

B3. Να παρουσιάσετε το μήνυμα της αφίσας που πλαισιώνει το **κείμενο 2** σχετικά με την αντιμετώπιση της βίας σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων.

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Γ

Η ηρωίδα του αποσπάσματος του **Κειμένου 3** ορθώνει ανάρτηση ενάντια στη βία και την καταπίεση. Να παρουσιάσετε τη στάση της με αναφορά σε **τρεις (3)** τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες. Εσείς πώς θα στηρίζατε ένα θύμα κακοποιητικής συμπεριφοράς; (150-200 λέξεις)

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Σε μία εκδήλωση που οργανώνεται στο σχολείο σας με αφορμή την αύξηση των κρουσμάτων βίας στην περιοχή σας, αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις λόγο ως εκπρόσωπος των μαθητών της Γ Λυκείου που με την αποφοίτησή τους θα ενταχθούν ως ενεργά μέλη στην κοινωνία. Το θέμα που επέλεξες να παρουσιάσεις είναι οι κυριότερες αιτίες εκδήλωσης της εφηβικής βίας και παραβατικότητας σήμερα, αλλά και δύο καίριες παρεμβάσεις με τις οποίες η οικογένεια θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου (350-400 λέξεις).

Να αξιοποιήσετε δημιουργικά τα στοιχεία των κειμένων αναφοράς.

(Μονάδες 30)

(*) «Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία.

Η χρήση του εκτός Φροντιστηρίου επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από τον Νόμο κυρώσεις.»

